

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАВАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА ОТРАПУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

РУСКО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

Он је бацио око на младог и богатог пуковника Сергија Сергијевића Скалоуба, официра, који је, ако то може бити, још суворији од њега, али коме се он од све снаге диви и чуди, што је, не имајући никаква војничка знања нити заслуге, тако брзо знао доћи до пуковника, излагати свакојаке ордене, сувише још обогатити се на рачун своје регименте.

Онда долази Алекса Степановић Молчалин, тајник и све и сва Фамусову, веома подао човек, ниска порекла и ниска срца, који зна у флауту свирати, лепо писати, који се увек одева по најновијој моди, никад нема свога мишљења, а ћудима свога господара покорава се слепо, једном речју, који има све оне особине, које су потребне за добру каријеру. У ту рибију душу заљуби се фамусова ћка Софија, која, тек што је одрасла, пунा је поноса, да је могла тако са свим овладати једним човеком, а овамо тај човек не осећа према њој никакве нахијности, и ако се претвара, да јој најватреније враћа њену страст, а све само за то, да не би увредио ћерку свога господара.

Остале особе, које нису тако важне за радњу у овој шаљивој игри, ово су: Платон Михаиловић Горичев, који је некада био чврст и ваљан официр, али који је сада, под папучом своје оsetљиве и горопадне жене Наталије Дмитријевне, постао неки међушац и хипохондар; — Репетилов, матор, развратни кицош, комеје са годинама порасла и луда памет; Дугоховски, стар глув кнез и Антон Антоновић Загорецки, познат као карташ варадица, али кога ипак ради гледају у одличним друштвима са његове вештине и по глаудварања.

Осим тих сада споменутих особа, ту је још и Софија Павловна, заљубљена ћка фамусова,

и њезина лукава собарница Лиза; љеѓиња Дугоховска са шест неудатих ћери; стара грофица Хрјумина са својом поноситом унуком, коју води по баловима; на послетку госпођа Хлестова, пакосна цандрљива жена, која свакога радо оговара.

У томе друштву Чаџки је једини изображен морални и пристојни човек, а сви остали само су премазани изражењем и пристојношћу, а управо тако су већ пали, да не само што не мају племенитијих осећаја, него их нису више кадри ни појмити.

Искреност, поштење и домољубље Чаџкога њима долази смешно, јер виде, да он тиме није ни до чега дотерао и да не ће ни до чега ни дотерати. У почетку су се бојали његовог општрумља, његовог великог зиња и ума; али од како су видили, да тиме није могао доћи нити до каквог вишег званија у држави, нити до братства, титула и ордена, изгубио је код њих сваки углед, и они су се сви у томе сложили, да је Чаџки будала. И тако стоји он сам и презрен у своме завичају, само за то, јер је у томе несретан, што је човек разуман, који има одушевљења за истину и правду. Његов дух, његово изражење, његово поштење, извор су његовим патњама. То је, што већ кратки, језгронити наслов комада каже, и што је песник у течају са свим просте радње мајсторски извео.

Ова је радња у свези са љубавним догађајем, ком је почетак налик на многе друге, али му је свршетак са свим особит.

Чаџки, као неки издалека род Фамусову, још од детинства долазио је веома често у његову кућу. Ћки фамусова, Софија, тако рећи с њиме је одрасла, те како је рано изгубила матер, а отац се није за њу много старао, гледају је Ча-

цки, што је вине могао, да је изобрази и да у њој побуди осећај за виним и племенитијим. На тај начин поста за рана међу њима неки ближи одношај, који само зато их није довео до брака, што је она сувише млада била, а он још није постигао прописани чин у служби. Да би брже постигао намеру своју, растави се с њоме и оде у Петроград, а тамо на скоро добије место у министарству, где су га веома ценили због његових способности. Али на брзо изгуби милост у министра, јер се није хтео дати злоупотребити на непоштене ствари, остави са свим државну службу, увидивши, да поштеним начином не ће ни до чега дотерати, и да би се даље изобразио, обиђе главне земље европске. Али међу тим не може му ништа избрисати из срца слику софијину. Тежња за њом нагони га натраг у Москву; али када тамо дође, на скоро примети, да је за време његовог одсуства неко други морао задобити њену наклоност. Сва његова природа противи се помисли, која му се ода свуда намеће, да је тај други несрећни Молчалин, кога он с правом са свим презире. Он не може да помисли, да је Софија, коју он са свом ватром свога срца љуби, толико нала, да је њега напустила за љубав таквог кроз поквареног человека; али у онај мах, када се заиста о томе увери, престаје и његова љубав према њој, и она би исто тако јако кажњена његовим презирањем, као и тим, што је напала, да Молчалин не воли њу, него управо њену собарицу, а да се претварао само за то, као да јој љубав враћа, да не би њу увредио као кћер свога старешине.

Овај мајсторски изведени призор бива у трену на ступовима у кући Фамусова, после игранке, коју је он дао био. Три је сахата пред зору. Гости су сви отишли, само је остао још Чаџки, чекајући у трену на своја кола, која су се мало задоцнила. У једаниут укаже се горе на степенима у дну Софија, мисли од њега да је Молчалин, и лагано га зовне. Али брзо види, да се преварila, па за то утекне. Чаџки се без по муке домисли, у чему је ствар, те се заклони за један ступ, радознао, шта ће још видити. Одмах за тим дође послуживача са свећом, да види, је ли ту још Чаџки, а Молчалина да зовне у собу својој госпођици.

Лиза. Ах, Боже, како је страшно овде у трену сам бити, па још ноћу! Страх ме је од аве-

тиња, али још више од живих људи! Бог је видио! Вели, да ће Чаџки бити доле, да га је баш она сама видила. Није него још што! (Осврће се.) Таман посао, да по ноћној страхоти овуда тумара! Отишао је тај давно кући и под топле перине, а своју љубав оставио је за сутра. Ал, треба још да одем Молчалину. (Кућа на вратима молчалиновим.) Господине! — Но, зар не чујете! Отварајте брзо! Моја госпођица жели још ноћас с вами говорити! Али журите се, јер госпођица чека, а ја се не смем задржавати.

Призор XII. (Молчалин се појави зевајући и сав сањив. У дну горе на степенима опет се укаже Софија, која све што долази чује; исто као и Чаџки, који се не миче у свом заклону.)

Лиза. Та јесте л' се скаменили, смрзли?

Молчалин. Ах, Лизета... срце моје! Говори, јеси ли дошла од своје воље?

Лиза. Не, послала ме госпођица!

Молчалин. Ко би рекао, да по тим обрачничкима, по тим жилицама још никад није прошло љунко руменило љубави! Зар ти у себи само ту жељу осећац, да проводиш време као гласонопша?

Лиза. Не стоји вам лепо да зевате и да се шалите, а овамо ћете се за који дан оженити. Прави је младожења, који пред сватове не може ни да једе, ни да спава!

Молчалин. Кајви сватови, па с ким?

Лиза. Но, па с мојом госпођицом!

Молчалин. Ал' си погодила! Зар ти мислиши, да ће твоја госпођица поћи за мене?

Лиза. Шта ви то говорите? Та њој није нико други по вољи!

Молчалин. Може бити! Али тек ја увек стрећим да нас Паво Атанасијевић како не ухвати, понда збогом љубави! Старац се не би шалио, него би нас испосовао и отерао. Ал' хоћу а' ту сву истину казати? Ја не волим твоју госпођицу, нити сам је кадгод и волео! Нека јој Бог да свако добро! Пре мене већ је била заљубљена у Чаџкога, па ће је и та ватра проћи! Ах, душо моја, кад бих ја твоју госпођицу ма у полак само тако могао волети, као тебе! Шта не чиним, правим се нежан, али кад је видим, сав се чисто следим!

Софија (за себе.) Да грдне подлости!

Чаџки (за себе.) Нитков један!

Лиза. Срам да вас буде!

Молчалин. Отац ми је казао, да гледам, како ћу угодити свакоме; да се увек лепо јављам газди од куће, исто тако своме старешини, па и слузи, који ми чисти обућу и одело, па и послетку и самом послуживачу, па и његовом писцу Ко зна, на што може ишћо изаћи!

Лиза. Е, па то сте ви, господине, веома љубазан човек!

Молчалин. Ја љубим твоју госпођицу само као кћер мага старешине.

Лиза. Који вас пази као да сте му син, који вам је набавио ордене, титуле и чин. Ах да и демо већ смо и тако доста ћеретали.

(Наставиће се.)

Молчалин. Хајд'мо, до твоје плачне госпођице; али најпре допусти ми, да те пун заноса притиснем на ове топле груди! За што није она ти? (Лиза га отисне.)

Софија (изађе пред Молчалина, који је пошао био.) Натраг! Доста сам чула! Сад нека је свему крај! Стид ме је од мене саме и ових зидова?

Молчалин. Шта видим! Ви сте то, Софија Павловна!

Софија. Ни речи виште! Тако ми Бога, не дам виште, да се титрате са мном!

Молчалин (баци јој се пред ноге, а она га отискује.) Смишујте се! Помислите шта то радите?

СРПСКА ПОЗОРИШНА КУЛТУРА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Милош Обилић) приказан је па нашој позорници б. Јапуара. Чудновато је како се мењају времена! Пре неколико година, кад год се давала каква драма из наше повеснице, увек је било пуно света, а сада — сада су вијаме, празне клупе на глумце. Не би згорега било, да се когод лати посла, па да подробно испита ко је томе крив: да ли рђава времена, која су као притисла сваком невољом, или писци, који не умеју дати својим делима драматска живота, или публика, која као да хоће да се држи пословице: „Што је наше, то је лоше!“

О самој представи толико нам је рећи, да је добро пошла за руком. Лукић (Лазар), Маринковић (Вукосава), Недељковић (Милош) одговорили су својим задатцима као што треба. Последњи је одликован у четвртом чицу изазвивом. Вујић, који је као повојија приказао Бранковића, треба више да истакне државника, који ради по рачуну, да до цели своје дође. И Турци су се јуначки држали, као да су хтели да покажу, да су вредни, да на њима остане царство. У томе су особиту заслугу стекли: Зорић (Мурат), Сајевић (Бајазит), Марковић (Јусуп) и Ђоковић (Осман).

ПОЗОРИШТЕ.

(Немачко позориште.) Немачка критика јако се тужи, да се за позориште у садаље доба веома мало пише, што би иоле вљало. Осим Вилбрандта, којега је „Арија и Месалина“ у бечком дворском позоришту победу одржала, једва има још којег немачког писца, који је написао добру драму. Нове им шаљиве игре веома су дака роба, а за озбиљне драме признаје и сам Готшал, један од првих критичара немачких, да се само читати могу, а викаво слушати или гледати. Па за што да се тужимо ми, према Немцима мајуши народ, кад се код нас саразмер-

но доста добрих позорищних дела написало за ово неколико последњих година!

* (Француско позориште.) У плодној иначе Француској усахло је право драматско врело после седанског пораза. Управитељи позоришни, не имајући нових вљаних позоришних дела, износе на позорницу старе комаде. И сам Сарду, тај иначе тако слављени Сарду, мораде подлећи тој општој невољи. Већ од неколико година била га је вила изневерила. Латио се демократије, да је наружи, ах! успех беше му кратак; латио се најчудноватијих призора из доба директорије, свету се и то досадило; латио се презљубе, да је што живље изнесе пред свет — и пропаде. Јутит, што не може да пронре, уклони се славни драматичар другога царства у свој сеоски двораш, да покаже као пустинjak свој грех и да га опере новом вљаном драмом. Сарду, писац реалиста, сегне у средњи век талијански, поклони се романтизму Виктора Ига и написа драму под именом „La haine“ (мржња). Да успех што сјајнији буде, кумовао је том романтичном новороденом чеду мајстру Жак Офенбаху, отап оперете и нови управитељ позоришта „Gaité“, па је својом руком и музиком накитио „мржњу“. Три пута је била нова драма оглашена, три пута отказана ради „болести“ овога или онога глумца. Цена места има све је више расла. Ложа за једну представу стојала је 1000, а седиште 300 франака. На посетку приказала се романтична „мржња“ и до ала се и ако је трајала пуних 6 састава. Што је „мржња“ успела, то се може, по суду хладнијих критика, већином приписати Офенбаху, који је за украсе позориште и одело жртвовао био више стотина хиљада, само да би помогао да се на ново прослави Сарду, који ће за „Gaité“ од сада јемачко много више писати.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

25. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

СВЕЧАНА ПРЕДСТАВА.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 14. ЈАНУАРА НА ДАН СВЕТОГА САВЕ 1875.

МАРКОВА САБЉА.

Алегорија у 2 дела, с песмама, од Јована Ђорђевића и А. Хаџића, музика од Д. Јенка.

О С О Б Е:

Краљевић Марко	Недељковић.
Вила	Ј. Маринковићка.
Певац	Лукић.

Народ. — Слике.

С Л И К Е:

- I. Слика: Деспот Ђурађ Бранковић, синови му Гргур и Стеван, ћени му Мара, и турски цар Мурат II.
- II. Слика: Турски цар Мухамед и босански грађа Стеван Томашевић; турчење босанских великаша.
- III. Слика: Сеоба српска под патријархом Арсенијем Чарнојевићем.
- IV. Слика: Борба Пирногорца с Турцима под владиком Данилом.
- V. Слика: Устанак у Србији.
- VI. Слика: Доситије Обрадовић, Сава Текелија, Вук Карадић и Ј. С. Поповић.
- VII. Слика: Славље.

ПРЕ ТОГА:

ВИЛА РАДИ.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, од дра Јована Јовановића.

О С О Б Е:

Панта Динарић, вртар	Вујић.	Футошки кнез	Марковић.
Ана, жена му	Ј. Поповићева.	Први {	Бунић.
Станко син им, свршени при- правник	Божковић.	Други { сељак	Добриновић.
Савка, сироче у комшијуку	Љ. Зорићева.	Трећи {	Лукић.

Збива се у Футогу.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.